

ВЕЛИЗАР ВЕЛКОВ

ПРЕДГОВОР

Превод от английски: Христо Ковачевски, 1987

chitanka.info

Курт Марек, или както е известен чрез своите много популярни трудове като Курт Керам, или просто Керам, е добре познат на българските читатели, за да има нужда от специално представяне. Това направи неговата забележителна книга „Богове, гробници и учени“, преведена у нас от издателство „Български художник“ и претърпяла успешно две издания. Чрез тази книга ние бяхме запознати с най-големите открития в областта на древните цивилизации на нашата планета, с личностите на техните откриватели — при това компетентно, вярно и много увлекателно.

Интересувайки се от най-древните култури на земята, Керам с основание бе констатирал, че особен интерес представляват древните индиански цивилизации в някои райони на днешната територия на САЩ, и то от епохата на т. н. Предколумбова Америка. Дълго време те не са били обект на системни и научни изследвания поради сравнително късното развитие на северноамериканската археология. Много от тази изключителна култура е било унищожено още през 16. век и по-късно при навлизането на европейците в тези области. Тягостно впечатление правят приведените от Керам автентични разкази на самите испански завоеватели за масовите унищожения и жестокости от страна на хора, чиято единствена цел и стремеж тук се свежда до търсенето на злато. Разкази на смели, отдали живота си изследователи — напр. почти невероятните пътешествия и приключения на Кабеса де Вака и неговите спътници — са съхранили изключително ценна информация за тези култури малко преди тяхното унищожаване. Проучванията на интелигентни любители са запазили при трудните за изследователска работа условия много обекти до времето, когато американските археолози, антрополози, етнографи и историци са проучили тези останки и са ги превърнали в уникални „музеи на открито“. Именно на историята на тези праисторически индиански култури в една от най-интересните в археологическо отношение области, т. н. Югозапад, обхващащ територията главно на четири щата — Аризона, Колорадо, Юта и Ню Мексико, — е посветена настоящата книга. Тази история е разказана — в известния вече стил на Керам, чрез дейността на самите откриватели.

Керам, който, както сам казва, „не е новак в археологията“, е успял много добросъвестно да ни представи и процеса на разкриването, и дискусиите около проблемите на датирането, и много

информация около живота и историята на отделните индиански племена. Читателят се въвежда в атмосферата на непознати за него цивилизации така, както не би го сторил никой тесен специалист. Като особено достойнство на Керам считам неговото критично отношение към различни фантастични, дилетантски, сензационни разкази за произхода на тези индиански култури, каквито, за съжаление, са се промъкнали и в издадена у нас литература.

Книга, посветена на историята на някои от праисторическите индиански култури в Северна Америка — главно за периода от II хил. пр. н. е. докъм 15. — 16. век, излиза за първи път у нас. Тя ще представлява интерес не само за широкия кръг читатели, но и за редица специалисти. Изданието е придружено с репродукции на най-забележителните находки — сгради, предмети от ежедневието, паметници на изкуството и култовете на индианците. Прибавена е и основната научна литература по всички разглеждани проблеми. Авторът се е постарал да представи състоянието на изследванията до 1971 г., когато книгата е публикувана за първи път.

Въпросите за произхода на най-древното население на Северна Америка — преселването на хора от днешен Сибир през Аляска, са разисквани на високо научно равнище. Изключително интересен е малко известният разказ за съдбата на Иши, както Керам нарича „последният представител на човек от каменния век в Америка“. Експериментите с него дават повод за много мисли относно действителния живот на първобитния човек. Ние си го представяме обикновено или твърде примитивно, или обратно, приписваме му наши виждания и отношения към заобикалящата го природа, каквито той никога не би могъл да има.

Авторът на много места изразява своето отношение към археологията. Подчертавайки, че е писател, а не учен, Керам отхвърля евентуалните критики, че насилствено романизира, че прекомерно подчертава приключенския елемент, детективския нюх, който придружава откритията. В труд като неговия това са неизбежни неща; те правят разказа по-интересен и даже някъде по-привлекателен. Такива елементи ние срещаме и в тази, и в предишната му книга. Същевременно обаче Керам дава съвременна характеристика на археологията, подчертавайки нейната роля и значение като историческа наука. Тя следва да се развива само при строго

провеждана съвременна методика. Неговата критика към иманярството е остра. В този смисъл и в тази книга той се занимава специално и с най-новите методи в археологията, напр. с приноса на т. н. метод на датирание чрез C14, с приноса на дендрохронологията, със стратиграфската методика и други. Разбира се, стратиграфската методика не е възникнала единствено и най-рано в тази обстановка, за която авторът разказва. Казаното от Керам за състоянието на новите, съвременни методи в археологията следва да се оценява за времето, когато е написана книгата, тъй като тези методи се усъвършенстват непрекъснато и все повече са в помощ на археологията. Чрез силата на своето перо Керам обаче е популяризировал археологията така, както малцина специалисти биха могли да го направят. При това той особено подчертава една страна на археологическата дейност, която обикновено мнозина не забелязват, възприемайки само блясъка на голямото откритие: „дългите часове уморителна, упорита, себеотрицателна, чисто научна търпелива работа на терена и в музея; часове често пъти изнурителни и скучни“.

Керам почина наскоро след излизането на настоящата книга, която бързо бе преведена на много европейски езици. Дали тя стана по-интересна от „Богове, гробници и учени“, това могат да решат само читателите. Тя обаче за първи път популяризира на съвременно научно равнище най-интересните праисторически индиански култури на територията на Северна Америка, за които досега нашите познания се изчерпваха с романите на Карл Май и книгите на други автори с подобна тематика.

проф. Велизар Велков

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.